

Óli Jacobsen

Mundi:

KOLLVELTANDI
BROYTINGAR Í NÓTAVINNUNI

Mundi hevur upplivað eina vinnu, sum hevur havt kollveltandi broytingar á øllum økjum

2. partur

Tað eru ótrúliga nógvar broytingar hendar innan nótavinnuna í míni tíð. Tey fyrstu skipini tóku minni enn 200 tons, nú taka tey stóru 3.000 tons, kanska enntá 4.000 tons, tá ið talan er um idn-aðarfisk.

Tá ið vinnan byrjaði varð veiðan hovað úr nótini. Nú verður hon pumpað, og tað gongur nóg skjótari.

Upprunaliga var ísað í kassar umborð, tá fiskurin skuldi landast til matna. Umframt, at hetta var strævið hjá manningini, setti hetta eisini avmarkingar fyri veiðuna. Ofta mátti leggjast stilt, meðan veiðan fekst til høldar. Kølitan-arnir vóru ein sonn kollvelting. Nú kundi lastin fyllast eftir heilt stuttari tíð.

Tá var ikki koyrt í kassar, fyrr enn tað var komið til lands. Tað var í sær sjálvum eitt stórt framstig bæði hjá manning og skipi.

Nú verður veiðan pumpað í land. Ein onnur broyting er, at kraftblokkur verður nærum ikki brúktur longur. Tað var tíðliga í tíðini, at nótaskipini fóru at trola eftir svartkjaftri, og ein serligur sáttmáli varð gjørdur til tað. Nú er trol tann mest nýtti reiðskapurin hjá hesum skipum.

Skipini brúka nú bara partvíst nót til makrelveiðuna. Tey fáa nakað hægri prís, kanska 1-2 krónur meira fyri nótaveiddan makrel, tí nótin fer betri við fiskin.

Broytingin er eisini stór í manningartalinum. Tey fyrstu føroysku nótaskipini høvdu upp til 18 mans. Við Grími Kamban vóru vit einir 14-15 mans. Stóra arbeiðið var at draga nótina. Men so fingur skipini nótaleggjarar. Hetta spardi fleiri menn. Umborð á donsku nótá-

Mundi og konan Sigvør

skipunum er manningin bara einir sjeý mans. Trolini og nótirnar eru eisini nógvar størri í dag, enn fyrstu tíðina.

Tá mugu sjálvsagt allir menninir vera við í arbeiðinum. Tað eru nakað fleiri menn við føroysku skipunum.

Tað er nú eisini meira skipað frítíð. Vanliga eru tvær manningar, sum skiftast um at vera umborð. Í summum fòrum eru teir seks vikur umborð og seks í landi. Í øðrum fòrum kann tað vera fyra vikur.

Ymisk sáttmálaviðurskifti

Tað er annars stórir munur á sáttmálaviðurskiftini í Danmark og Føroyum. Í Føroyum eru greiðar reglur fyri, hvussu tað skal avroknast hjá øllum manningarbólkum. Í Danmark eru ikki reiðara- og manningarfeløg á sama hátt. Hýrurnar verða í Danmark avtalaðar millum manning og reiðari.

Ein annar munur er eisini, at føroysk skip gjalda stórar upphæddir í tilfeingisgjald til tað almenna, meðan donsk einki

gjalda. Í Danmark telur henda vinnan so lítið, at tað ikki kemur myndugleikunum til hugs at krevja slíkt gjald.

Skipini kunnu liggja vegna kvotuloysi, men summi teirra eru í drift mestsum alt árið, tí tey keypa kvotur. Men hetta kostar eisini reiðaríunum nóg.

Hirtshals kemur inn í myndina

Tey fyrstu árin veiddu tey føroysku skipini sildina á leiðunum norðanfyri, og hon varð landað í Føroyum. Hetta var grundarlagið fyri at byggja fiskamjølsvirkið Havsbrún í Fuglafirði.

Men í 1968 hvarv sildin óvæntað norðanfyri. Tá fóru skipini at veiða í Norðsjónum og at landa í Hirtshals. Tann fyrsti var reiðarin Eiler Jacobsen við sínum skipum í 1968.

Úrslitið gjørdist so gott, at ein stórir partur av veiðuni hjá nótas- skipunum í nógvar ár endaði í Hirtshals. Hetta gav eisini nógvar arbeiði í býnum og skapti veruliga eina

nýggja vinnu. Í einari av bókunum hjá Eileri verður greitt frá hesum ævintýri, sum fylti nokk so nógvar í bløðunum har á leiðini við frásøgnum um allan tann pening, sum fekst burtur úr hesi veiði hjá øllum pørtum.

Tangar vórðu eisini settir í Grím Kamban, men í fyrsta umfari var bara talan um køling við ísi. Seinni gjørdist tað køling við ísvatni, sum var enn eitt framstig.

Malta gjørdist onnur havnin

Stutt var ofta millum túrarnar. Tað var ein hópur av føroyskum fiskimonnum, sum komu til Hirtshals. Sjálvt um eingin tíð fór til spillis við kai vóru freistingar í landi.

Hetta gav hugskotið til Malta, sum skuldi geva fiskimonnum eitt annað tilboð enn vertshúsini. Leiðari har var í mong ár Levi Joensen úr Klaksvík, sum royndi at vera um føroysku fiskimenninar, tá ið teir komu til lands.

Sjálvur eri eg komin nógvar á Maltan, eri har nærum hvørt sunnukvøld. Men fólk eru vælkom- in uttan mun til, nær á degnum tað er. Har er altíð kaffi í kannuni. Tað kann sigast, at Malta hevur havt

stóran týðning fyri føroyingar, sum eru komnir til Hirtshals. Men nú eru uppgáurnar broyttar, og tað eru ikki nógvar føroysk skip, sum nú koma hagar. Men tað eru nógvar føroyingar, sum búgva í Hirtshals og har á leiðini, og sum koma á Malta. Tað eru eisini fram- vegis nógvar føroyingar við "føroy- oysku" skipunum í Hirtshals.

Umframt er Norrøna fastur gestur, so tað koma nógvar føroy- ingar fram við.

Hirtshals er sum fiskivinnubý- ur ikki tað sama sum fyrr. Fleiri av skipunum landa í Noregi. Ein bátur sum Ruth landar meginpart- in av sildini í Týsklandi.

Tað er ikki longur nakað virki í Hirtshals, sum tekur ímóti so stór- um nógdum, sum hesi skip kunnu hava inni.

Tað er ein bátur sum landar í Hirtshals, tað er Isafold, men veiðan verð koyrd til Albæk hinu- megin Jylland. Hinir bátarnir landa í Skagen norðanfyri.

Tann fiskiskapur, sum er eftir í Hirtshals, er teir smáu bátarnir, meira at kalla útróðarbátar, men teir eru ikki so nógvar, sum teir plagdu at vera.

Fiskarihavnin í Hirtshals, sum hon var fyrr.